

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 2. An esse ingenitum sit altera proprietas Patris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

sunt. In creatis quoque actiones, siue vitales siue alie, non sunt suppositorum nisi denominatiue: physice vero & proprie sunt a natura substantiali, vel ab accidentibus. Adde in eo loco Aristotelis ex quo illud axioma de promptum esse dicitur, non esse, Actiones sunt suppositorum: sed, Actiones sunt singularium: quod vniuersalissime & propriissime verum est. Nihil enim agit aut agitur, nisi sit singulari.

Tertia obiectio.

Obicitur tertio, cum eodem Suarez ibidem, ex intelligere vt sic, tantum sequitur vel representatio rei intellecta, vel terminus aliquis productus, si sit a quo produci possit. Paternitas autem nec; habet ratione representandi, nec illo modo copatur ad intellectiōnem vt terminus. Cur ergo dicamus resultare ex illa secundum rationem? Adde quod vera esset ista causalitas. Quia diuina essentia intelligit, ideo terminatur paternitate. At hoc verē dici nō potest. Ergo nec illud vnde sequitur.

Ad primum Respondeo, etiam in nobis ex intellectu sumpta pro actu intelligendi, vt hic sumitur, (non autem pro actione tendente ad actum vt ad terminum, quo pacto Suarez videtur eam sumere) oriri speciem videntem ad recordationem eiusdem actus, & habitum facilitatem ad producendos similes actus. In Deo vero oritur virtualiter aliquid nobilitatis, nempe vis ad producendum sibi simile & consubstantiale, accipiens primò naturam sub ratione intelligentiæ.

Ad secundum Respondeo verum esse istam causalem. Quia essentia est simpliciter infinita & illimitata in omni genere perfectiōnis, est communicabilis tribus personis realiter distinctis, & terminabilis per tres hypostases relatiue oppositas inter se, ac propter oppositionem distinctas. Est, inquam, communicabilis per viam intellectus paternitatis ad generandum Filium: & per viam voluntatis, secundum spirandi ad producendum Spiritum sanctum.

SECTIO II.

An esse ingenuum sit altera proprietas Patris?

8. Esse ingenuum est altera proprietas Patris.

Respondeo affirmatiue. Pater enim non tantum id habet proprium & singulare vt per se substantiam generatiuam sit principium Filij: verum etiam vt inter personas diuinas ipse solus existat sine alio principio, a quo realiter producat, quemadmodum Filius est ab ipso, & Spiritus sanctus est a Patre & Filio spiratore. Quæ secunda proprietas est, scilicet nomine ingenui & innascibilis, seu potius improducibilis priuatiue sumpti. Nam quæ voco, negetur tantum generatio vel natiuitas proprie sumpta: illud Spiritui sancto cum Patre commune est, quod sit incapax natiuitatis & generatiōis. Si vero ea quidem negetur generaliter

quæcunque productio, sed negatiue tantum, non priuatiue, significat de pura negationem producibilitatis: illud quoque nature seu Deitati commune est cum Patre, quod sit incapax realis productionis. Quare vti proprium singulariter Patris esse ingenuum siue improducibilem, debet sumi non in illud priuatiue, prout significat negationem productionis in aliqua persona diuina, cui licet non possit conuenire productio, tamen conuenit alicui eiusdem generis cum ipsa. Quæ ratione dicitur Pater innascibilis priuatiue, non quatenus priuatio dicitur carentia alicuius positiui quod possit aut debeat inesse Patri: sed quod potest ei conuenire, seu non repugnat illi, non quatenus Pater, sed quatenus persona diuina est. Pater enim est persona diuina. In genere autem personarum diuinarum non repugnat produci, sed re ipsa producuntur alia duæ, Filius & Spiritus sanctus. Quare hæc priuatio est de illis quæ dicuntur secundum genus, & non secundum speciem aut rationem propriam. Quibus apud Philosophos est priuatio visus in talpa, cui in quantum est animal, non repugnat videre: licet repugnet illi, vt talpa est.

Huius proprietatis meminerunt Conc. Tol. VI. & XI. & Vormatiens. in confessionibus fidei; & sancti Patres Iustin, in expositione fidei, Athanasius, in pist. de Synodis Arimini & Seleucia prope finem: Basil. lib. 1. & 2. contra Eunom. Nazianz. orat. 35. Cyrill. lib. 1. Thef. cap. 2. Augustin. li. 5. de Trin. c. 6. & 7. Hilar. in lib. de Syodis & lib. 3. de Trin. prope finem, alique Patres. Licet aliquando nonnulli Patrum voce illa vt recluserint, suspectamque habuerint. Quæ tamen si recte intelligatur de sensu quo iam fuit explicata, vacat omni periculo, & certissimam veritatem continet. Certissimum enim est Patrem esse principium siue principio, & ipsum a nullo realiter produci, sicut ab ipso producuntur Filius & Spiritus sanctus.

Difficultas solum est primò, an nomine ingenui, siue improducibilis, significetur formaliter in patre aliquid positiuum, an potius aliquid negatiuum seu priuatiuum? Respondeo cum D. Thom. q. 33. a. 4. quod Suarez lib. 8. cap. 2. n. 6. alii que plurimis, de materiali quidem & fundamentaliter significari nomine illo positiuum quid: de formali vero negationem seu priuationem producibilitatis, fundatā in aliquo positiuo, ratione cuius patri conuenit esse sine principio. Nam cum Patri aeterno conueniat, vt sit principium sine principio: esse principium est quidem aliquid positiuum. Esse vero sine principio, & non posse habere principium, est formaliter negatiuum, sed tamen fundatur in positiuo, quod est tale vt principium habere non possit. Quapropter esse innascibilem, siue improducibilem, non est pura negatio, sed inuoluit pro materiali & fundamento positiuum paternitatis, ratione cuius conuenit primæ personæ inter alias esse improducibile. Vnde infero paternitatem

esse primam proprietatem Patris : quia innascibilitas alterius eius proprietatis, in ea fundatur, vt negatio in positivo.

Dices innascibilitatem significare dignitatem ex D. Thom. q. 3. art. 3. ad 4. At priuatio non dicit dignitatem. Ergo innascibilitas de formali non significat priuationem. Secundò, ingentum seu innascibile significat esse primum, quod est quid posituum, & diuersum à ratione principij : aliud enim est esse principium, & aliud esse primum principium. Tertio, nomen ingenti significat fontem originem, & vniuersale principium aliarum personarum : quod est aliud, quam paternitas, & posituum est. Quarto, si ratio infinitatis, immensitatis, & aliorum attributorum, quæ negatiuè concipiuntur, & denominantur, cognoscereur duplici via ; & per negationem, & modo positiuo: non propterea deberet dici notio diuersa nature seu essentia, id est, diuersa ratio obiectiua, sed eadem omnino diuerso modo intellecta. Ergo similiter innascibilitas non erit notio diuersa à paternitate, nisi quid positiuum dicat à paternitate diuersum.

12. Innascibilitas dicere dignitatem, tum ratione materialis, de quo loquitur D. Thomas : tum etiã ratione formalis, quia non est priuatio seu negatio alicuius debiti aut conuenientis: sed est negatio in aliquo non indigente, & excludente formam, quæ negatur, per sufficientiam essendi sine principio ; quod ad dignitatem quandam & auctoritatem pertinet.

Ad secundum Respondeo, *Primum*, supra rationem principij addere tantum de formali negationem alterius principij, vt sit principium sine principio. Idemque dico de eo quod est esse fontem originem, id est, primum fontem & principium cæterarum personarum : quod tamen non significatur formaliter nomine ingenti siue innascibilis, sed tantum negatio principij, à quo sit persona quæ dicitur ingenta. Nam esse ingentum non dicit quod persona illa sit principium aliarum. Et licet aliqua persona non esset genitor neque principium : tamen esset ingenta, si non esset ab alio. Atque ex his patet solutio tertij argumenti.

13. Ad quartum Respondeo, sufficere ad distinctionem notionum, vt res diuerso modo declaretur, etiam per connotata, & secundum quid magis exprimitur : vt in præsentis sit. Ratio enim patris exprimit ipsum esse principium. Ratio autem innascibilis, ipsum esse sine principio. Quæ duo reipsa paternitas conueniunt. Primum, quatenus est constitutiuum principij generandi, quod pater nominatur. Secundum, quatenus paternitas conuenit essentia sine reali productione aut communicatione, quam ne quidem supponat villo modo. In quo differt à spiratione actiua, quæ prout est in filio, supponit generationem, vt citius ipsi communicatur cum cæteris attributis.

14. Secunda difficultas est quomodo bene pro-

betur Patrem esse ingentum siue improducibilem? Respondeo bene probari ex eo quod cum tres sint tantum personæ diuinæ, vt fides docet ; & non sit inter illas mutua productio, necessarium est aliquam esse improducibilem, ad eoque improducibilem : nam in diuinis productionibus id est esse, & posse esse : & productio quæ reipsa non est, impossibilis est. Itaque pater neque est producibilis à Filio, aut à Spiritu sancto, quos ipse producit : neque ab alia persona diuina, quia non est alia. Neque est quicquam aliud à quo produci possit: quia non ab essentia à qua realiter nõ distinguitur omnis autem productio realis importat realem distinctionem inter producentem & productum: alioquin in diuinis personæ productæ nõ distingueretur realiter à producentibus. Non etiam ab vlla creatura, quæ manifestè non potest esse origo & principium alicuius personæ diuinæ. Omnis enim creatura contingens est, & infinite distat à perfectione personæ diuinæ. Ergo non est principium personæ diuinæ, quæ existit ex absoluta necessitate; & si producitur, debet habere principium sibi proportionatum æqualisque necessitatis & perfectionis.

Huic rationi opponit Cuiusdam disp. 5. de b. 2. n. 2. Non ita clare repugnare, quod personæ diuinæ se mutuo producant: quia mutua productio, non magis implicat, quam mutua causalitas in eodem genere causæ : quæ non ita aperte repugnat, cum vix possit reddi delictum, cuius magis implicet, quam mutua causalitas in diuerso genere causæ, quam multi communiter docent.

Respondeo quicquid aliqui dicant, implicare euidenter, vt res quæ semel tantum producit, producat ab effectu, vel à termino quem physice producit. Ratio est quia quicquid producit physice ab aliquo, producit ab illo vt existente: quod enim physice nõ est, non agit physice. Ergo vt producat, & sic potens ad producendum, debet existere. Atqui nõ constituitur potens formaliter per effectum aut terminum quem producit, & qui existit vi illius potentia: ergo non existit per effectum vel terminum. Ergo non producit ab effectu vel à termino quem physice producit.

Dixi, *Quem physice producat*: quia alia est ratio de fine, qui tantum concurret moraliter, potestque physice vel moraliter causari ab eo cuius moralis causa est ad faciendum voluntate agentis. Ex gr. sanitas est causa moralis & finalis medicinae, & medicina est causa efficiens sanitatis. Gloria æterna est causa moralis & finalis bonorum operum, quæ fiunt propter illam consequendam, & eadè bona opera sunt causa moralis & meritoria glorie æternæ: non secundum esse morale & apprehensum, quod presupponitur vt moueat finaliter ab exercenda bona opere, sed secundum actualem & physicam existentiam, quam obinet per bona opera vt causam meritoriam. Quia enim causa finalis mouet, non vt existens actu, ac neque necessarid vt præsupposita tanquam futura (quo pacto merita Christi

Quomodo
proberur
Patrem esse
ingentem?

Causa non
potest pri-
mo produ-
ci ab effe-
ctu quem
physice
producit.

16.

mouebant Deum ad mercedem anticipantem ante incarnationem) sed tantum ut vel reipsa, vel in estimatione possibilis haberi potest secundum esse morale, id est, quatenus apprehenditur & desideratur, mouere agens ad procurandum & efficiendum ut physice sit. In quo modo causandi non est contradictio, quia est in eo quoddam physice produciens, & produciens quia existens, existat ut sui effectus, & constituitur formaliter potens ad producendum per effectum aut per terminum qui non existit nisi in potentia illius.

17.

17. Dicitur: quia in reproductione mediata vel im-

mediata, non implicat, nisi quid aliud obstat, idem reproduci à suo effectu. Exempli gratia, si lumen A, productum à lumine B, posset reproducere lumen B, etiam in eodem instanti temporis, si Deus ad illud indiuiduū determinaret, loco alterius luminis quod naturaliter producere potest eodem instanti quo primo est. Supposito quod idem simul à duabus causis totalibus produci possit, quod non implicare ostendimus alibi. Verum in diuina reproductione esse nequit. Tum quia vietas producendi, quae opponitur relative personae producenti, non potest formaliter illi conuenire, ut reproducatur personam à qua procedit. Tum etiam quia sicut vnicus est terminus cuiusvis secunditatis ad intra, adequatus suo principio, illiusque vim exhauriens: sic vnica est productio cuiusvis principij ad intra, exhauriens adaequatè vim totam illius principij. Cumque principium sit vnicum ad generandum, & vnicum ad spirandum: non est nisi vnica productio generatiua, & vnica spiratiua: sicut vnicus Filius, & vnicus Spiritus sanctus.

SECTIO III.

An pater sit principium & fons totius Deitatis, & num etiam causa & initium illius adpositus?

18. Pater est aliquo modo principium & fons totius Deitatis.

18. Ico primò Patrem esse aliquo modo principium & fontem totius Deitatis: quia scilicet pater non modo est à se huius principij, sed etiam est principium Filij, & cuius illo est principium Spiritus sancti; atque vtrique naturam diuinam communicat. Vnde est principium omnis productionis, & omnis communicationis, quae in mysterio Trinitatis existit. Eoque sensu à sanctis Patribus & à Conciliis vocatur fons & origo totius Deitatis, & totius Trinitatis fontalis plenitudo. Non quod producat Deitatem ipsam: quippe quae improducibilis est: Aut quod, siue per productionem, siue per communicationem, sit principium totius Trinitatis adaequatè: alioquin esse principium sui ipsius, cum sit ipsemet vna persona Trinitatis: sed quia quicquid est productionis & communicationis in mysterio Trinitatis,

illud totum ab ipso est. Verum haec proprietates significatur aliquatenus nomine patris, de cuius ratione est ut det naturam filio cum fecunditate spirandi. Ideoque vnus generandi importat vim spirandi. Ad vtraque autem oritur vnus processio & communicatio Trinitatis, quae non aliter est productiua ad intra, & communicatiua, quam generandi & spirandi. Quare esse Patrem in Trinitate, est esse fontem & originem omnium processionum, quae possunt illi conuenire. Atque ita esse Patrem idem est, ac esse fontem totius Deitatis in sensu supra explicato.

Hunc loquendi modum, quod scilicet Pater sit fons Deitatis, aut totius Deitatis, usurpant Dionys. cap. 2. de diuin. nom. post medium, Athanas. contra Gregales Sabellij longe à fine, Ambros. in Symbolo Apost. cap. 2. & Concil. Toletan. VI. cap. 1. initio, Toletan. XI. & Vvorat. in professione fidei initio, & Florentin. sess. vltima in literis vnionis. Eodem autem sensu quo pater est fons totius Deitatis aut Trinitatis, est etiam illius principium, valens autem S. Augustin. lib. 4. de Trin. cap. 20. prope finem: id est, id à quo est quicquid produciatur in Deitate & Trinitate. Principium autem ex Aeliot. 5. Metaph. cap. 1. est id vnde aliquid aut est, aut fit, aut cognoscitur.

Initium tamen dici non debet respectu personarum productarum, quia vox illa sonat personas productas. habuisse principium durationis, quod est falsum. Ut rectè docent Magister in 1. dist. 29. §. Deinde, S. Thom. ibidem in fine expositionis textus, & alij Theologi communiter, post sanctos Patres Athanas. orat. 2. contra Arian. longe post initium, Hilar. 4. de Trinit. columna 3. & alios. Quanquam sumendum est initium, quam pro principio durationis, nempe pro solo principio originis, potest dici de Patre respectu aliarum personarum, ipsique tribuitur ab aliquibus antiquis: ut à Chrysost. hom. 1. in symb. Apost. quae habetur tom. 5. veteris editionis. Et à Concilio Syrmien. can. 26. apud Hilar. in lib. de Synodis post med. vbi eius verba refert & approbat, quibus anathematizat eum qui dixerit filium esse innascibilem & sine initio. Chrysostomi autem verba loco citato sunt, De substantia Patris naturam & genitum confiteor: & initium (id est originem) à Patre habere dicimus.

Quod verò atinet ad nomen causa, si strictè sumatur, prout sumitur à Latinis, significatque dependentiam effectus, & contingentiam absolute loquendo; non potest tribui Patri respectu Filij, aut Spiritus sancti. Secus autem si sumatur latius, etiam pro principio originis, abstrahendo ab huiusmodi imperfectionibus. Quo pacto sumitur vox à Graecis Patribus, frequenterque tribuitur Patri respectu Filij & Spiritus sancti. Quin etiam ab aliquibus Latinorum Patrum, Pater dicitur causa Filij, eodem sensu: ut ab Hilario lib. 11. de Trinit. columna 7. & lib. 12. col. 4. & c. Et ab